

Stockholms
stad

Bilaga O6

Reviderad lägesbild –
Samverkans-
överenskommelse Polisen
och Södermalms
stadsdelsförvaltning

Innehåll

Lägesbild.....	3
Sammanfattning lokal lägesbild.....	3
Inledning.....	3
Syfte	3
Källor	4
Beskrivning av stadsdelsområdet	4
Geografiskt ansvarsområde stadsdelsförvaltning	4
Befolkningsfakta	5
Stadsdelsförvaltningens uppdrag och organisation.....	5
Beskrivning av utbildningsförvaltningen.....	7
Grundskoleavdelningens uppdrag och organisation	7
Beskrivning av lokalpolisområdet.....	8
Geografiskt ansvarsområde.....	8
Medborgarlöften	8
Beskrivning av brottsligheten.....	9
Våld i offentlig miljö.....	10
Narkotikabrottslighet.....	10
Brott i nära relation.....	10
Rån	10
Egenrapporterad brottslighet och riskbeteenden bland ungdomar	11
Otillåten påverkan	12
Underlag från stadens revisionsrapport.....	12
Underlag från IA, säkerhetssamordnare	13
Underlag från polisen.....	13
Beskrivning av tryggheten.....	14
Prioriterade samverkansområden.....	15
Stadsövergripande prioriterade samverkansområden	15
Riktat arbete mot avgränsade platser och utsatta områden	15
Unga i risk för kriminalitet	16

Avhopparverksamhet för kriminella	16
Arbetet mot våldsbejakande extremism	17
Särskilt utsatta och sårbara brottsoffer	17
Otillåten påverkan.....	18
Skolan som brottsplats	19
Otillåtna bosättningar	20
Ordningsvakter	20
Kamerabevakning	20
Sammantagen bedömning av lokal lägesbild	20

Lägesbild

Sammanfattning lokal lägesbild

I lägesbilden framkommer tre tydliga geografiska områden som är belastade med brott, ordningsstörningar och upplevd otrygghet. Dessa är centrala Södermalm¹, västra Södermalm² och Mariakvarteret. Inom dessa områden är våldsbrott, rån, narkotika-brottlighet återkommande. Platserna besöks frekvent av ungdomar. De löper risk att utsättas för brott i form av rån och grov stöld. Platserna är öppna drogscener där ungdomar och unga vuxna kan införskaffa narkotika för sitt missbruk. För arbetet 2022 tillkommer lägesbilder även för otillåten påverkan och avhoppare. Gällande avhoppare kommer lägesbilden att kompletteras senare.

På Södermalm finns det ett stort antal mottagningar och boenden som riktar sig till personer med missbruks-problem. Detta medför att missbrukets konsekvenser blir påtagliga på Södermalm i form av brott och ordningsstörningar som skapar otrygghet. Följden blir även att boende och näringsidkare drabbas av stölder i olika former.

Det bor och rör sig många ungdomar på Södermalm, många tar sig till stadsdelsområdet på fritiden och för att gå i skolan. De riskerar att utsättas för, alternativt utsätta andra för, rån och tillgreppsbrott. Ordningsstörningar och missbruk är inte sällan kopplade till ungdomsgruppen.

Inledning

Stockholms stad och polisregion Stockholm tecknade den 4 november 2019 en övergripande samverkansöverenskommelse som gäller tillsvidare. Denna överenskommelse ligger till grund för lokala samverkansöverenskommelser mellan Stockholms stads förvaltningar och bolag samt lokalpolisområdena. I arbetet tas en gemensam lägesbild fram. Denna lägesbild omfattar Södermalms stadsdelsområde och utgår från Södermalms stadsdelsförvaltning, Utbildningsförvaltningens grundskoleavdelning och Lokalpolisområde Södermalms bild av området. Den gemensamma lägesbilden ligger till grund för prioritering av gemensamma insatser och åtgärder.

Syfte

Lägesbilden syftar till att tydliggöra den lokala problematiken när det handlar om brott,

¹ Folkungagatan, Björns trädgård, Medborgarplatsen och Fatbursparken

² Tantolunden, Hornstull och Pålsundsparken

Diarienummer:

Lokalpolisområde Södermalm:

Södermalms stadsdelsförvaltning:

Utbildningsförvaltningens grundskoleavdelning:

A107.102/2020

SÖD 2021/1186

1.7.1–8572/2021

utsatthet för brott, upplevd trygghet, oro för brott samt fenomen som upplevs som problem. Den lokala problematiken kopplas till de stadsövergripande prioriterade samverkansområdena och de problemområden som kräver gemensamma åtgärder och insatser, utöver linjeverksamhet. Lägesbilden är stadens och polisens gemensamma bild över problematiken som berör respektive verksamhet.

Källor

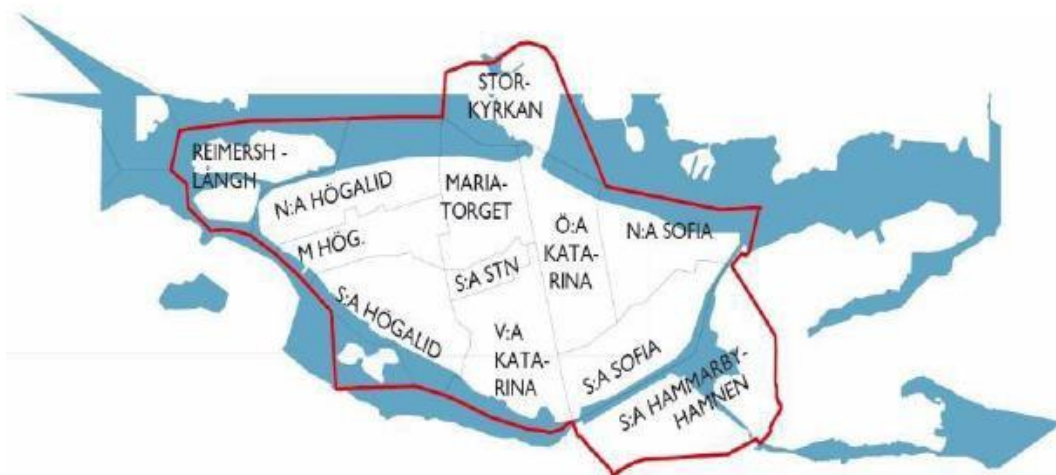
De källor som använts till lägesbilden är;

- ✓ Brottsstatistik BRÅ
- ✓ Brottsstatistik, Polismyndigheten
- ✓ IA, incidentrapporteringssystem inom Stockholms stad, 2020 & 2021
- ✓ Polismyndighetens trygghetsundersökning, 2020
- ✓ Stockholms stads trygghetsmätning 2020
- ✓ Stockholmsenkäten 2020
- ✓ Stockholms stad Start, Förskolor och skolor, <https://start.stockholm/>
- ✓ Stockholms stad Start, Områdesfakta, <https://start.stockholm/>
- ✓ Medarbetardialog LPO Södermalm 2020
- ✓ Underrättelserapport 2020
- ✓ Lägesbild för kriminell påverkan på lokalsamhället 2020, NOA
- ✓ IA, incidentrapporteringssystem inom Stockholms stad, 2021
- ✓ Revisionsrapport från Stadsrevisionen ”Otillåten påverkan av myndighetsutövning inom socialtjänst. Nr 4, 2021
- ✓ Operativ brottsanalys. Brottsamordningen i PO City. Otillåten påverkan 2021.

Beskrivning av stadsdelsområdet

Geografiskt ansvarsområde stadsdelsförvaltning

Stadsdelsområdet är indelat i tolv områden och sex stadsdelar. Stadsdelarna är Gamla stan, Riddarholmen, Långholmen, Reimersholme, Södermalm och Södra Hammarbyhamnen. På kartan nedan återfinns de tolv områden som ingår i stadsdelsområdet.

Inom stadsdelsområdet finns 125 förskolor, varav 49 är kommunala. Det finns 39 grundskolor, varav 19 är kommunala. Gymnasieskolorna är 19 till antalet och av dem är sex kommunala.³

Befolkningsfakta

Inom Södermalms stadsdelsområde bodde vid senaste räkningen 2019⁴ 131 124 invånare. Samtliga uppgifter är hämtade från samma källa, ”Statistik och fakta om Stockholm”. Den största andelen invånare var mellan 25-64 år (59,4 %), följt av barn 0-15 år (14,8 %) och 65-79 år (14,4 %). Ungdomar 16-19 år var betydligt färre (3 %). Gällande invånare med utländsk bakgrund var ca en femtedel (20,9 %) födda i utlandet eller var inrikes födda med två utrikesfödda föräldrar. Den vanligaste boendeformen på Södermalm var bostadsrätter (42 495) följt av övriga hyresrätter (23 246). Allmännyttan var minst vanlig (9 899). Majoriteten av ungdomarna hade behörighet till gymnasieskolan (94,3 %). Över hälften av invånarna hade eftergymnasial utbildning (67,2 %). Få av invånarna vara arbetslösa (2,3 %) och än färre hade ekonomiskt bistånd (0,8 %). Prognosen för 2024 är 134 034 invånare.

Stadsdelsförvaltningens uppdrag och organisation

Stadsdelsförvaltningen ansvarar för kommunal förskola, äldreomsorg, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, stadsmiljö, socialpsykiatri, individ- och familjeomsorg, konsumentvägledning, fritids- och kulturverksamhet, ekonomiskt

³ <https://start.stockholm/forskola-skola/>

⁴ <https://start.stockholm/globalassets/start/om-stockholms-stad/utredningar-statistik-och-fakta/statistik/omradesfakta/inre-staden/sodermalm/sodermalm-stadsdelsomrade.pdf>

Diarienummer:

Lokalpolisområde Södermalm:

Södermalms stadsdelsförvaltning:

Utbildningsförvaltningens grundskoleavdelning:

A107.102/2020

SÖD 2021/1186

1.7.1–8572/2021

bistånd och arbetsmarknadsåtgärder. Förvaltningen arbetar med brottsförebyggande och trygghetsskapande insatser i samverkan med andra aktörer, framförallt via Söderandan som är stadsdelsområdets väletablerade brottsförebyggande råd. Inom sociala avdelningen finns förvaltningens fältassistenter som ingår i det preventiva arbetet som är trygghetsskapande i stadsmiljön. Fältassistenter kan även i sitt uppdrag ha fokus på vissa grupperingar och individer som bedöms utsätta sig för risker. Till exempel genom eget riskfyllt beteende, ungdomar med gränsöverskridande beteenden dessutom unga som själva agerar och/eller rör sig i sammanhang som innebär risker.

Inom avdelningen finns socialtjänstens myndighetsutövande del för barn, ungdomar och vuxna. Förvaltningen har en stor utförarverksamhet som tillhandahåller en olika insatser för individer och deras nätverk. I stadsdelsområdet finns även ett relationsvåldscentrum (RVCI) för hela innerstaden. Verksamhetens uppdrag är att sprida kunskap, tillhandahålla råd och stöd för enskilda individer men även behandlingsinsatser för såväl våldsutsatta som för våldsutövare.

En förbättrad arbetssituation för socialsekreterare och biståndshandläggare är en prioriterad fråga inom staden. På Södermalm har sociala avdelningens ledningsgrupp beslutat att stadens handlingsplan årligen ska följas upp i styrgruppen som bestående av avdelningschef, enhetschefer för barn- och ungdom, ekonomiskt bistånd och vuxenheten samt chefen för sociala avdelningens utvecklingsenhet. Under 2021 bildades nya operativa arbetsgrupper bestående av socialsekreterare, biståndsbedömare, skyddsombud, samordnare, biträdande chefer och metodutvecklare inom de tre berörda enheterna. Arbetsgrupperna arbetar med tre utvalda områden som särskilt uppmärksammas inom staden. Dessa är tillåten påverkan, brukardelaktighet och jämställdhet. Otillåten påverkan är också ett av tio prioriterade samverkansområden inom ramen för denna överenskommelse med polisen.

Södermalms stadsdelsförvaltning har under 2021 granskats av Stadsrevisionen⁵. Det är en granskning som staden gör gällande ”Systemhotande välfärdsbrottslighet med fokus på otillåten påverkan inom socialtjänsten”. Otillåten påverkan utgör ett hot mot det demokratiska systemet. Det är angeläget att staden arbetar förebyggande för att undvika att otillåten påverkan sker och att det finns rutiner för att hantera situationer när de uppstår. Det systematiska arbetsmiljöarbetet behöver hantera frågan mot bakgrund av den oro och lidande medarbetare riskerar att utsättas för. Granskningen inriktas mot

⁵ Även Skärholmens stadsdelsförvaltning samt Stadsledningskontoret ingick i granskningen

systematiskt arbetsmiljöarbete för att förebygga och hantera otillåten påverkan inom socialtjänstverksamhet, tillståndsgivning och upphandling (Stadsrevisionens revisionsplan för 2021-2022, sid 12)⁶.

Brottsförebyggande rådet, BRÅ, (2017) definierar otillåten påverkan i handboken ”Att förebygga och hantera påverkansförsök”. Otillåten påverkan behöver inte utgöra brott i juridisk mening. Det är främst tjänstemannens uppfattning som avgör vad som är ”otillåtet” och olämpligt. En händelse betecknas som otillåten påverkan om den drabbade uppfattar att syftet var att påverka tjänsteutövningen. Det finns fem påverkansformer: (1) Trakasserier: Förtal, ofredande, subtila hot (som inte är olaga hot) och andra icke-straffrättsliga påtryckningar; (2) Hot: Olaga hot, hot mot tjänsteman och andra liknande straffbara gärningar som utpressning; (3) Våld: Misshandel, våld mot tjänsteman och andra liknande straffbara gärningar; (4) Skadegörelse: Skadegörelse, åverkan, mordbrand och liknande samt (5) Korruption: Löfte eller erbjudande om muta eller annan otillbörlig belöning för tjänsteutövningen. Inkluderar även otillbörliga relationer (BRÅ 2017 sid 5).

Beskrivning av utbildningsförvaltningen

Grundskoleavdelningens uppdrag och organisation

Utbildningsförvaltningen i Stockholms stad ansvarar för förskoleklass, grundskola, grundsärskola, gymnasieskola, gymnasiesärskola, fritidshem och fritidsklubb. Grundskoleavdelningen har ett egenregiuppdrag vilket innebär att driva den kommunala förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, fritidshem och fritidsklubb. Grundskoleavdelningen leds av en grundskoledirektör och består i övrigt av en grundskolestab, en stabschef och sju grundskoleområden. Varje grundskoleområde leds av en ansvarig grundskolechef som är chef för rektorerna på skolorna i området. Grundskolechef för område 6 ansvarar för 28 kommunala grundskolor i tre stadsdelar; Södermalm, Norrmalm och Östermalm. På Södermalm finns 13 kommunala grundskolor där rektor har ansvar för att skolans elever når både kunskapsmål och sociala mål. Trygghet är grundläggande för elevernas kunskapsutveckling och välbefinnande. Skolorna får stöd från förvaltningen i det trygghetsskapande arbetet och viktiga samarbetspartners är stadsdelsförvaltningen på Södermalm och polisen.

⁶ https://start.stockholm/globalassets/start/om-stockholms-stad/politik-och-demokrati/revision/revisionsrapporter/arsrapporter/projektrapport_2021_nr_5_sprakutveckling_i_grundskolan.pdf

Beskrivning av lokalpolisområdet

Södermalms lokalpolisområde är detsamma som Södermalms stadsdelsområde. Området präglas av att vara en arena och samlingsplats för många människor. Här samlas människor från hela staden och närliggande kommuner. Stadsdelsområdet är också en arena för idrottsevenemang då många samlas vid Medborgarplatsen. Det finns tre öppna drogscener⁷ på Södermalm vilket präglar lägesbilden när det gäller både de som bor och vistas inom området.

Det är en komplex situation som råder på Södermalm då stadsdelsområdet har ett stort antal boenden, HVB-hem, behandlingskliniker, institutioner, myndigheter och stödinsatser et cetera. Här finns t.ex. Enheten för hemlösa, Prima Maria, Bostället samt andra vårdinrättningar och boenden för medborgare som inte är skrivna i stadsdelsområdet. Till följd av det vistas ett stort antal människor med ett flertal riskfaktorer, till exempel missbruk, kriminalitet och/eller psykisk ohälsa, i stadsdelsområdet som är folkbokförda i andra förvaltningar eller kommuner.

På Södermalm finns det grupper av ungdomar som har beteenden som skapar ordningsstörningar på offentliga platser i stadsdelsområdet. Vid flera av Södermalms skolor förekommer även oroligheter när elever hotar varandra eller då utomstående ungdomar söker sig till skolorna och uppträder hotfullt.

Utmärkande för lokalpolisområde Södermalm är riksdags- och regeringskvarteren med många skyddsobjekt som återfinns framförallt i Gamla stan.

Geografiskt ansvarsområde

Lokalpolisområde Södermalms ansvarsområde innefattar Södermalm, Gamla stan, Hammarby sjöstad, Reimersholme och Långholmen.

Medborgarlöften

Lokalpolisområde Södermalm:

Lovar att alltid prioritera och ingripa mot händelser som skadar våra unga såsom missbruk och brott kopplade till missbruk.

Lovar att underrätta vårdnadshavare och samverka med de myndigheter som kan ta vid för att hjälpa de barn och unga som påträffas.

⁷https://www.lansstyrelsen.se/download/18.26f506e0167c605d5693cf5e/1551096020979/metoder_kring_arbetet_med_oppna_drogscener_stockholm.pdf

Lovar att frekvent söka upp de platser och parker där de boende, på Södermalm, upplever otrygghet.

Beskrivning av brottsligheten

I trygghetsmätningen är det relativt låga andelar respondenter som uppger att de har blivit utsatta för brott. Det totala antalet anmälda brott på Södermalm de senaste tre åren har ökat från ca drygt 34 000 till närmare 42 000 brott. Det innebär att även anmälda brott per 100 000 invånare har ökat och fram till 25 november 2020 var det totalt 32 208 brott⁸ anmälda under året.

Enligt stadens trygghetsmätning 2020 är sexuella trakasserier ett brott som har minskat generellt både i staden och på Södermalm, nu till fyra procent. Det är låga andelar respondenter både i staden och på Södermalm som uppger att de har blivit utsatta för misshandel (2 %). Nivån är ungefär densamma som i undersökningen 2017. Stockholmsenkätens resultat för 2020 och skolungdomarnas självrapporterade brottslighet när det gäller allvarliga egendomsbrott⁹ på Södermalm visar att sex procent av pojkarna och tre procent av flickorna i årskurs 9 har begått allvarliga egendomsbrott. Flickornas ökning från noll till tre procent är signifikant. Bland gymnasieeleverna i år 2 rapporterar fem procent av pojkarna samma brott. Inga gymnasieflickor uppger att de begått dessa brott.

Ungdomars utsatthet, enligt Stockholmsenkäten, visar på en viss ökning av att ha blivit utsatt för misshandel för både pojkar och flickor i årskurs 9. Bland pojkarna uppger sju procent och av flickorna sex procent att de blivit utsatta för misshandel under de senaste 12 månaderna. Ökningen är signifikant både för pojkar och flickor.

Bland de som uppger att de har blivit allvarligt hotade är andelarna högre, 18 procent för pojkar och 11 procent för flickor i samma ålder. För pojkarnas del är det något högre än stadens snitt. När det gäller rån uppger nio procent av pojkarna och sex procent av flickorna i nian att de blivit utsatta för det vilket är ungefär som stadens snitt.

⁸ www.bra.se Södermalm stadsdel; Totalt antal brott 2020-11-25

⁹ Med allvarligt egendomsbrott menas elever som uppger att de under de senaste 12 månaderna stulit en moped eller mc, stulit en bil, gjort inbrott i bil, affär, kiosk eller annan byggnad. Jämför med strategiska brott som indikerar fortsatt lång brottskarriär (BRÅ 2011:21)

Diarienummer:

Sid 9 av 22

Lokalpolisområde Södermalm:

A107.102/2020

Södermalms stadsdelsförvaltning:

SÖD 2021/1186

Utbildningsförvaltningens grundskoleavdelning:

1.7.1–8572/2021

Pojkarna på Södermalm är de som rapporterat bland de högsta andelarna snatteri i staden. I årskurs 9 uppger 35 procent av dem att de snattat, vilket är en signifikant ökning. Av Södermalms gymnasieelever har snatterier också ökat bland pojkar och flickor till 23 respektive 24 procent. Ökningen är signifikant för gymnasieeleverna totalt men inte enskilt för respektive kön.

Våld i offentlig miljö

När det handlar om brott mot liv och hälsa, enligt BRÅs officiella statistik, är de anmälda brotten relativt stabila över tid. Det vanligaste anmäla brottet 2019 var misshandel, följt av vållande till kroppsskada, framkallande av fara för annan, försök till mord eller dråp och vållande till annans död. Den som oftast utsattes för misshandel 2019 var en man över 15 år och misshandeln skedde utomhus.¹⁰

Narkotikabrottslighet

Anmälda brott enligt narkotikastrafflagen på Södermalm har minskat över tid från 2017 till 2019¹¹. Narkotikaproblematiken på Södermalm utgörs delvis av synliga problem som skapar otrygghet, bidrar till nedsmutsning och följd brott då missbruket behöver finansieras på olika sätt. Mängdbrott i form av inbrott, stölder, snatterier, trafikbrott, tillgrepp av fortskaffningsmedel etcetera är inte sällan konsekvenser av narkotikabrottsligheten.

Brott i nära relation

För brott i nära relation är det ett stort mörkertal. Enligt BRÅ anmäler endast fyra procent av de som blivit utsatt för våld i en parrelation¹². Brottsoffren är mycket utsatta och har ett stort behov av stöd för att bryta upp från sin relation. Brotten som är aktuella är misshandel, ofredande, brytande av kontaktförbud, grov kvinnofridskränkning och våldtäkt.

Rån

Anmälan av rån har ökat över tid sedan 2017. Ökningen är dock marginell. Samma bild visar sig för brott per 100 000 invånare, det vill säga en marginell ökning samt en minskning för 2018¹³. Området kring centrala Södermalm är överrepresenterat när det

¹⁰ www.bra.se Södermalm stadsdel; BrB kap 3-7 brott mot person, indelat efter ålder, kön, utomhus/inomhus etc 2020-11-24

¹¹ www.bra.se Södermalm stadsdel; Brotts mot narkotikastrafflagen 2020-11-24

¹² <https://polisen.se/lagar-och-regler/lagar-och-fakta-om-brott/brott-i-nara-relationer/> 2021-02-03

¹³ www.bra.se Södermalm stadsdel Rån inklusive grovt 5, 6 §§ 2020-11-24

Diarienummer:

Sid 10 av 22

Lokalpolisområde Södermalm:

A107.102/2020

Södermalms stadsdelsförvaltning:

SÖD 2021/1186

Utbildningsförvaltningens grundskoleavdelning:

1.7.1-8572/2021

gäller rån. Ungdomarna utsätts för brottet då de uppehåller sig i området kvällstid eller i samband med att skolan är slut för dagen.

Egenrapporterad brottslighet och riskbeteenden bland ungdomar

Andelen ungdomar som snattar och begår liknande brott¹⁴ ökar. Andelen pojkar uppgår nu till 35 procent och andelen flickor till 32 procent i årskurs 9 och där är pojkarnas ökning signifikant.

När det handlar om att ha använt narkotika någon gång finns även här en ökning bland både pojkar och flickor i årskurs 9 till 25 respektive 16 procent och där pojkarnas ökning är signifikant. Motsvarande för gymnasieeleverna är det en minskning för pojkar till 40 procent och en signifikant ökning för flickor till samma nivå, det vill säga 40 procent.

Både pojkar och flickor i årskurs 9 har ökat sin storkonsumtion¹⁵ av alkohol till 14 respektive 19 procent och där pojkarnas ökning är signifikant. Motsvarande bland gymnasieeleverna är 34 respektive 30 procent. Tilläggas kan att gymnasieflickornas totala årliga alkoholkonsumtion omräknat i 100 procent alkohol har ökat till 257 cl och den ökningen är signifikant.

Den nedåtgående trenden gällande röker dagligen eller ibland har stannat av. Årets resultat för Södermalm för elever i årskurs 9 visar en ökning bland pojkar från 8 till 11 procent och en minskning bland flickor från 22 till 15 procent. Bland gymnasieeleverna är ökningen till 38 procent bland flickorna särskilt tydlig, bland pojkarna är det 24 procent som uppger att de röker.

Av högstadieeleverna är det 22 procent av pojkarna och fyra procent av flickorna som rapporterar att de röker E-cigarett dagligen eller ibland. Snusningen har ökat i samtliga grupper, både bland pojkar och flickor i årskurs 9 och i år 2 och alla öknings också signifikanta.

Sambandsanalyser visar att elever, i både årskurs 9 och år 2, som har använt cannabis flera gånger konsumerar mest alkohol. Det finns också, enligt sambandsanalyser, ett

¹⁴ Här ingår då även ”stulit ur någons ficka” och ”stulit något annat som vi inte frågat om”.

¹⁵ En storkonsumtion är en person som konsumerar, minst en gång i månaden alkohol motsvarande 18 cl sprit (en halv s.k. kvarting) eller en helflaska vin eller fyra stora flaskor starkcider/läsk eller fyra burkar starköl eller sex burkar folköl.

samband mellan rökning och narkotikaanvändande - det vill säga andelen som har använt narkotika är betydligt högre bland rökare jämfört med de som inte röker (Socialförvaltningen 2020).

Otillåten påverkan

Underlag från stadens revisionsrapport

Stadsrevisionens rapport om otillåten påverkan av myndighetsutövning inom socialtjänst (2021) refererar till Brottsförebyggande rådet (2017) och den handbok som de har tagit fram. BRÅs definition av otillåten påverkan innebär att händelsen inte behöver utgöra brott i juridisk mening. En händelse betecknas som otillåten påverkan om den drabbade uppfattar att syftet var att påverka tjänsteutövningen. Revisionens sammanfattning av granskningen är att den visar en bild av att det är hög risk för att bli utsatt för otillåten påverkan och att det förekommer frekvent att stadens personal drabbas inom ramen för myndighetsutövningen inom socialtjänsten. Den som påverkas är främst brukaren själv eller dess anhörig och att hen agerar reaktivt och handlar i affekt när hen får ett negativt beslut. Den vanligaste formen av otillåten påverkan är trakasserier som t.ex. självmordshot, obehagliga telefonsamtal, skuldbeläggning och obehagliga anspelningar, eller uthängning i sociala medier.

Den kvantitativa delen av granskningen som staden har genomfört utgörs av IA, incidentrapporteringsystem inom Stockholms stad samt en enkätundersökning med myndighetsutövande personal för att få en bild av och hantering av otillåten påverkan. Svaren är dock sammanslagna för både Södermalm och Skärholmen när det gäller enkätundersökningen, som också granskades tillsammans med stadsledningskontoret som dock inte har myndighetsutövande personal.

Underlaget i granskningen gällande IA är för tidsperioden 2019-01-01–2020-03-31. För Södermalm finns 126 rapporterade incidenter. Alla rapporter är dock inte färdigregistrerade eller färdighanterade¹⁶. Om dessa rapporter främst handlar om trakasserier eller något annat framgår inte.

Det finns även ett kvalitativt underlag med intervjuer av förvaltningsledning, enhetschefer samt biståndshandläggare och socialsekreterare.

¹⁶ Av de 126 IA rapporteringarna är 38 inte färdigregistrerade, 12 rapporter har förfallit och 42 rapporter är inte färdighanterade

Underlag från IA, säkerhetssamordnare

Ett uttag av händelser från IA gjordes även strax innan revisionens underlag blev tillgängligt. Då gjorde förvaltningens säkerhetssamordnare, på beställning, en mer riktad och avgränsad sökning. Sökpreferenserna var då hot, otillåten påverkan och våldsbejakande extremism. Tidsperioden var 2021-01-01 – 2021-10-12, för att få en uppfattning om läget i närtid. De vanligaste registrerade händelserna var under rubrikerna tillbud och egendom/säkerhet. Totalt var det 30 registreringar där majoriteten handlade om hot (18) och tre om otillåten påverkan/otillbörlig påverkan¹⁷. Precis som i det övergripande resultatet från stadens granskning var det även här också trakasserier av olika slag men också en tydlighet i olika former av hot.

Grundskoleavdelningen säkerhetssamordnare gjorde på beställning samma sökning för de kommunala grundskolorna på Södermalm. Här fanns det ingen händelse rapporterad i IA, incident-rapporteringssystem inom Stockholms stad för samma tidsperiod. Sökningen gjordes på samma preferenser som inom stadsdelsförvaltningen, det vill säga en mer riktad och avgränsad sökning efter hot, otillåten påverkan och våldsbejakande extremism.

Underlag från polisen

Lokalpolisområde Södermalm har gjort en uppdragsförfrågan till Brottsamordningen i Polisområde City. Brottsamordningen har gjort en operativ brottsanalys av läget gällande otillåten påverkan inom Södermalms stadsdelsområde gällande socialtjänsten och skolan för 2021¹⁸. Förslag på fritextsökning var socialsekreterare, vårdnadstvist, missnöjd, lärare, rektor, betyg, bistånd, handläggare, socialbidrag, bidrag och beslut. I en bred sökning över alla brott på Södermalm framkommer inga tydliga exempel på det som Brottsförebyggande rådet definierar som otillåten påverkan. I de fall vålds- eller fridsbrott skett mot representanter för socialtjänst och skola är det svårt att läsa in ett syfte att påverka. Polisens bedömning är att det mer handlar om låg impuls kontroll, aggression och vedergällning. Polisen hänvisar också till BRÅ:s definition (se sid 6) där det framgår att otillåten påverkan kan ske utan att brott i varje enskild händelse kan definieras. Det blir därför svårt att mäta via polisiära anmälningssystem. På längre sikt gör polisen bedömningen att BRÅ åter får ett uppdrag om otillåten påverkan för att eventuellt skapa en samlingsbrottskod så som skett vid kvinnofridsbrott.

¹⁷ Fyra inrapporterade händelser var mer eller mindre säkra dubletter och fem händelser hade inte med sökpreferenserna att göra

¹⁸ Underlaget från polisen är daterat 2021-10-28

Diarienummer:

Lokalpolisområde Södermalm:

Södermalms stadsdelsförvaltning:

Utbildningsförvaltningens grundskoleavdelning:

A107.102/2020

SÖD 2021/1186

1.7.1–8572/2021

Beskrivning av tryggheten

I stadens trygghetsmätning 2020 har respondenternas oro för att utsättas för brott av något slag under de senaste 12 månaderna på Södermalm minskat till sex procent. Det är en minskning två procentenheter jämfört med undersökningen 2017. Det enda basområdet där andelen respondenter rapporterar att oron har ökat är i Södra Hammarbyhamnen, där oron ökat med två procentenheter från tre till fem procent av de som känner oro att utsättas för brott.

Det medborgarna på Södermalm generellt uppgav att de främst kände oro för var rån, inbrott i bostad och överfall eller våld utanför hemmet. Hot, trakasserier och internetbedrägerier är exempel på brott som framförallt de som uppgav att de hade funktionshinder eller personer som bott i området mindre än 1 år främst kände oro att utsättas för.

De som besvarat Trygghetsmätningen på Södermalm uppger i stort att de är trygga, endast fem procent uppger att de känner sig så otrygga att de inte går ut på kvällen på grund av oro för att utsättas för brott. Stadens snitt är det dubbla, det vill säga där är tio procent oroliga och går därför inte ut. De som bor i Södra Högalid, (11 %), Storkyrkan (10 %) och Södra Station (10 %) är oroligare än andra medborgare för att utsättas för brott på Södermalm.

När det gäller skolelever och deras trygghet i stadsdelsområdet redovisas i Stockholmsenkäten 2020 att av niondeklassarna känner sig pojkar (84 %) tryggare¹⁹ än flickorna (69 %) om de går ut ensam sent en kväll i området.

Fenomen som uppfattas som problem på Södermalm, enligt stadens trygghetsmätning, är framför allt berusade personer, narkotikamissbrukare på offentliga platser som stör ordningen, klotter och mörka områden. Berusade personer upplevs som ett problem av 12 procent, men skillnaderna mellan basområdena är stora och ca en femtedel av de som bor på Mariatorget, Storkyrkan och Södra station upplever problem med berusade personer. Även narkotikamissbrukare på offentliga platser upplevs som ett problem på Södermalm jämfört med staden i stort då 13 procent uppger det som ett fenomen som uppfattas som problem. Boende i de basområden som uppgett att de upplever störst problematik är snarlika när det handlar om berusning då det är Mariatorget, Mellersta Högalid och Södra station och här är det än större andelar, upp till 31 procent.

¹⁹ Ganska eller mycket trygga

Mörka områden är ett annat fenomen som till viss del upplevs som problem på Södermalm. Det är framförallt boende på Södra station som upplever detta som ett problem (22 %).

Prioriterade samverkansområden

Samverkan sker idag mellan staden och polisen i en mängd olika frågor lokalt och centralt, alltifrån långsiktiga strukturer kring lokalt trygghetsarbete och krisberedskap till mer för stunden påkallade uppdrag som särskilda evenemang.

Utifrån den lokala lägesbilden identifieras lokala prioriterade samverkansområden. Därutöver lyfter den övergripande överenskommelsen tio stadsövergripande prioriterade utmaningar där samverkan är särskilt påkallad på såväl lokal som central nivå. Med utgångspunkt i den lokala lägesbilden prioriteras efter en gemensam analys inom vilka områden gemensamma åtgärder ska ske. I prioriteringen ska tas hänsyn till den tillgängliga lokala resursen samt vilka av stadens övergripande verksamheter och polisens regionala verksamheter som kan tas i anspråk. Prioriteringen beskrivs under rubriken Sammantagen bedömning av lokal lägesbild.

Stadsövergripande prioriterade samverkansområden

Riktat arbete mot avgränsade platser och utsatta områden

Lägesbild gällande arbetet mot avgränsade platser och utsatta områden finns och det pågår arbeten inom området. Se Åtgärdsplan.

Arbete sker i linjeverksamhet. Beskrivs under punkten ”Kommentar” nedan

Lägesbilden gällande arbetet mot avgränsade platser finns men detta arbete prioriteras ej i nuläget. Anledning beskrivs under punkten ”Kommentar” nedan.

Beskrivning av området: Samverkan ska utgå ifrån en analys där avgränsade platser eller områden med hög brottslighet och/eller otrygghet som kräver gemensamma åtgärder identifieras på lokal nivå. Vissa områden uppvisar en problematik som i hög grad kräver gemensamma insatser från flera samhällsaktörer för att komma till rätta med existerande problem. Ambitionen är att polisen och staden i samverkan med bl.a. civilsamhället och näringslivet ska nå målet att inte ha något särskilt utsatt eller utsatt område inom Stockholms stad. För att nå detta krävs gemensam kraftsamling och en prioritering avseende insatser.

Kommentar: I framtagande av LPO Södermalms strategiska inriktningar framkommer det tre geografiska platser som utmärker sig. Centrala Södermalm²⁰, Västra Södermalm²¹ och Mariakvarteret är utsatta för brott, ordningsstörningar samt upplevd otrygghet. På grund av lägesbilden har den lokala styrgruppen tagit beslut om att inrätta en arbetsgrupp för att omhänderta problematiken som finns i dessa områden.

Unga i risk för kriminalitet

- Lägesbilden gällande arbetet med unga i risk för kriminalitet finns och det pågår arbeten inom området. Se Åtgärdsplan.
- Arbete sker i linjeverksamhet. Beskrivs under punkten ”Kommentar” nedan
- Lägesbilden gällande arbetet med unga i risk för kriminalitet finns men detta arbete prioriteras ej i nuläget. Anledning beskrivs under punkten ”Kommentar” nedan.

Beskrivning av området: Barn och unga som riskerar att hamna i kriminalitet är en prioriterad grupp för riktade insatser. Skolan har en betydande roll som skyddsfaktor, men är i behov av en nära samverkan med socialtjänst och polis för att lyckas med uppdraget för de unga som är i riskzon att hamna i destruktivt beteende. I de lokala samverkansöverenskommelserna är det därför av särskild vikt att skolan tas med som en aktör med möjlighet att föreslå och delta i åtgärder som behövs för att förhindra att unga hamnar i kriminalitet.

Kommentar: På grund av lägesbilden har den lokala styrgruppen tagit beslut om att inrätta en arbetsgrupp för att omhänderta problematiken med unga i risk att hamna i kriminalitet och missbruk. Arbetsgruppens ansvarsområden täcker två prioriterade samverkansområden, skola som brottsplats och unga i risk att hamna i kriminalitet.

Avhopparverksamhet för kriminella

- Lägesbilden gällande arbetet med avhopparverksamhet för kriminella finns och det pågår arbeten inom området. Se Åtgärdsplan.
- Arbete sker i linjeverksamhet. Beskrivs under punkten ”Kommentar” nedan
- Lägesbilden gällande arbetet med avhopparverksamhet för kriminella finns men detta arbete prioriteras ej i nuläget. Anledning beskrivs under punkten ”Kommentar” nedan.

²⁰ Folkungagatan, Björns trädgård, Medborgarplatsen och Fatbursparken

²¹ Tantolunden, Hornstull och Pålundsparcken

Beskrivning av området: Arbetet med att hjälpa avhoppare som vill lämna organiserad brottslighet eller ett kriminellt nätverk pågår både inom Polisregion Stockholm och inom Stockholms stad utifrån olika ansvarsområden och arbetssätt. Samverkan sker idag mellan de båda verksamheterna men behöver utvecklas gemensamt kring målgrupp och arbetssätt.

Kommentar: Lägesbilden kommer att kompletteras av polis och socialtjänst senare. Södermalmspolisen har en organisation för att kunna omhänderta uppkomna ärenden som innefattar samverkan och det finns en utsedd funktion inom respektive myndighet.

Arbetet mot våldsbejakande extremism

Lägesbild gällande arbetet mot våldsbejakande extremism finns och det pågår arbeten inom området. Se särskild handlingsplan för stadens arbete mot våldsbejakande extremism. I handlingsplanen finns en specifik lägesbild avseende våldsbejakande extremism och därtill beskrivs lämpliga åtgärder.

Mot bakgrund av lokal lägesbild finns behov av särskilda samverkansinsatser inom området. Se Åtgärdsplan.

Beskrivning av området: Stockholms stad och Polisregion Stockholm samverkar mot våldsbejakande extremism och för att stärka stadens fysiska skydd mot terrorangrepp. Arbetet specificeras genom gemensamma åtaganden i de lokala samverkansöverenskommelserna och för stadens räkning även i lokala handlingsplaner. Lokala gemensamma lägesbilder tas fram där respektive verksamhet bidrar med sin kunskap om våldsbejakande extremism utifrån sin verksamhet. Samverkan och arbetssätt ska utvecklas med gemensamma processer där kunskaps- och informationsdelning mellan organisationerna utifrån gällande lagstiftning är en viktig punkt.

Särskilt utsatta och sårbara brottsoffer

Lägesbilden gällande arbetet med särskilt utsatta och sårbara brottsoffer finns och det pågår arbeten inom området. Se Åtgärdsplan.

Arbete sker i linjeverksamhet. Beskrivs under punkten ”Kommentar” nedan

Lägesbilden gällande arbetet med särskilt utsatta och sårbara brottsoffer finns men detta arbete prioriteras ej i nuläget. Anledning beskrivs under punkten ”Kommentar” nedan.

Beskrivning av området: Risken för att bli utsatt för brott ser olika ut för olika individer och samhällsgrupper vilket kopplas till individens livssituation, livsstil och yrke. Det finns brottsoffergrupper som har begränsade resurser att hantera brott de utsätts för, vilket innebär att de är särskilt sårbara. Det innebär inte alltid att de utsätts oftare för brott, men att om de utsätts har de svårare att få hjälp och stöd. Samverkan mellan Stockholms stad och Polisregion Stockholm ska särskilt beakta de äldres utsatthet av bedrägerier, personer som är utsatta för våld i nära relation, hedersrelaterat våld, och brott mot individer utifrån deras etnicitet, nationalitet, funktionshinder, kön, religion eller sexuell läggning. Arbetet med unga brottsoffer ska ske i samverkan med socialförvaltningen.

Kommentar: Under 2021, initieras ett brottsförebyggande arbete riktat mot brott i nära relation under namnet IGOR, Initiativ Grynings Operativa åtgärder mot Relationsvåld. Arbetet som tar sikte på såväl brottsoffer som förövare är ett pilotprojekt i Polisområde City med LPO Södermalm som ansvarigt för genomförandet. IGOR kommer att verka operativt med särskilda poliser men även fungera som ett kompetenshöjande projekt för samtliga medarbetare. Den lokala styrgruppen har tagit beslut om att inrätta en arbetsgrupp tillsammans stadsförvaltningen för utsatta brottsoffer med fokus på brott i nära relation inom ram för projektet IGOR.

Otillåten påverkan

Lägesbilden gällande arbetet med otillåten påverkan finns och det pågår arbeten inom området. Se Åtgärdsplan.

Arbetet sker i linjeverksamhet. Beskrivs under punkten ”Kommentar” nedan

Lägesbilden gällande arbetet mot otillåten påverkan finns men detta arbete prioriteras ej i nuläget. Anledning beskrivs under punkten ”Kommentar” nedan.

Beskrivning av området: Polisregion Stockholm och Stockholms stad arbetar i samverkan mot otillåten påverkan och övergrepp i rättssak. Begreppen syftar på situationer där någon med olagliga eller lagliga medel utövar påtryckningar för att otillbörligen påverka tjänstemän eller politiker i deras beslutsfattande och yrkesutövning, samt otillbörligen påverkar brottsoffer och vittnen. Brottsförebyggande, demokratigrundande, arbetsrättsliga och arbetsmiljömässiga insatser ska genomföras på såväl central som lokal nivå.”

Kommentar: Lägesbilden visar att det finns ett behov av att fortsätta följa utvecklingen av händelserapporter i IA, stadens incidentrapporteringsystem, när det gäller otillåten påverkan/otillbörliga påverkan samt hot. Det behövs ytterligare kunskap om vilka verksamheter som är utsatta och vad utsattheten innebär och om och hur den påverkar arbetsmiljön. I och med att händelsen som rapporteras inte behöver vara brott i juridisk bemärkelse är det också viktigt att utforska om det är brott som är belagt med straff eller inte och om brottet är polisanmält. Inom stadsdelsförvaltningen finns en övergripande arbetsgrupp inom sociala avdelningens utvecklingsenhet som arbetar med uppdraget enligt handlingsplanen för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare. Metodutvecklare leder varsin arbetsgrupp inom enheterna för ekonomiskt bistånd, vuxen samt barn- och ungdom. Metodutvecklaren som ansvarar för det övergripande arbetet ingår också i överenskommelsens beredningsgrupp som samordnare för förvaltningens uppdrag och har därigenom kontakt med kommunpoliserna i frågan. Samarbetet kommer konstitueras att under 2022 och då tas även en åtgärdsplan fram när den gemensamma arbetsgruppen formerats.

Skolan som brottsplats

Lägesbilden gällande arbetet med skolan som brottsplats finns och det pågår arbeten inom området. Se Åtgärdsplan.

Arbeta sker i linjeverksamhet. Beskrivs under punkten ”Kommentar” nedan

Lägesbilden gällande arbetet mot skolan som brottsplats finns men detta arbete prioriteras ej i nuläget. Anledning beskrivs under punkten ”Kommentar” nedan.

Beskrivning av området: Polisregion Stockholm och Stockholms stad ska i samverkan arbeta mot förekomsten av brottslighet i särskilt brottsutsatta skolor. Skolan är den plats där en betydande del av ungdomsbrottsligheten utspelar sig, och där brottsutövare och brottsoffer träffas dagligen. Därför ska polisen och staden centralt och lokalt arbeta för att förebygga, utreda och beivra brott i skolmiljö. Respektive part deltar utifrån egna förutsättningar.

Kommentar: På grund av lägesbilden har den lokala styrgruppen tagit beslut om att inrätta en arbetsgrupp för att omhänderta problematiken med unga i risk att hamna i kriminalitet och missbruk. Arbetsgruppens ansvarsområden täcker två prioriterade samverkansområden, skolan som brottsplats och unga i risk att hamna i kriminalitet.

Otillåtna bosättningar

- Lägesbilden gällande arbetet mot otillåtna bosättningar finns och det pågår arbeten inom området. Se Åtgärdsplan.
- Arbete sker i linjeverksamhet. Beskrivs under punkten ”Kommentar” nedan
- Lägesbilden gällande arbetet mot otillåtna bosättningar finns men detta arbete prioriteras ej i nuläget. Anledning beskrivs under punkten ”Kommentar” nedan.

Beskrivning av området: Stockholm och Stockholms stad ska i samverkan arbeta systematiskt för att förebygga förekomsten av otillåtna bosättningar där så är relevant kopplat till lokal lägesbild.

Kommentar: Lägesbild visar att det inte finns något behov att formera en arbetsgrupp i detta område. Södermalmspolisen och stadsdelsförvaltningen har en struktur för att kunna omhänderta uppkomna ärenden.

Ordningsvakter

Polisregion Stockholm och Stockholms stad fortsätter och utvecklar samordningen med ordningsvakter, med särskilt fokus på platser med ökat behov av trygghet i den offentliga miljön. Det samordnande arbetet med ordningsvakter sker från stadsövergripande nivå på säkerhetsenheten. På den lokala nivån utvecklas operativ samverkan mellan stadens verksamheter, polisen och ordningsvakterna för att skapa så bra förutsättningar för alla parter som möjligt att arbeta för ett tryggare och säkrare Stockholm.

Kamerabevakning

Stockholms stad och Polisregion Stockholm fortsätter samarbetet med bevakningskameror på särskilt utvalda platser i staden. Det samordnande arbetet för Stockholms stad sker på säkerhetsenheten.

Sammantagen bedömning av lokal lägesbild

Lägesbilden påvisar att det finns ett behov för verksamheterna att formera arbetsgrupper för att underlätta samverkan mellan respektive organisation. Det finns i nuläget tre arbetsgrupper för de prioriterade samverkansområdena; (1) ”Unga i risk för kriminalitet & ”Skolan som brottsplats”, (2) ”Riktat arbete mot avgränsade platser och utsatta områden” och (3) ”Särskilt utsatta och sårbara brottsoffer”.

Diarienummer:

Lokalpolisområde Södermalm:

Södermalms stadsdelsförvaltning:

Utbildningsförvaltningens grundskoleavdelning:

A107.102/2020

SÖD 2021/1186

1.7.1–8572/2021

Sid 20 av 22

Valet av arbetsgruppen när det handlar om ungdomar på Södermalm grundar sig i år att det enligt Stockholmsenkäten 2020 visar på att unga på Södermalm har en hög användning av såväl alkohol som droger vilket i sig är en risk för kriminalitet. Tyvärr är det en negativ trend som fortsätter vilket inte förbättras av att stadsdelsområdet har tre öppna drogscener. Det finns också ett stort antal olika vårdinrättningar inklusive sprututbyte som innebär att många personer med både pågående missbruk och de som går i behandling rör sig i området. Även många som inte är boende på Södermalm frekventerar dagligen området. Detta innebär att både tillgång och efterfrågan gällande droger är hög på Södermalm.

Angående arbetsgruppen om den öppna drogscenen Hornstull har åtgärden med platssamverkan, inspirerad av modellen EST, Effektiv Samverkan för Trygghet. Insatsen har visat på lyckat resultat, om än med de så vanligt förekommande omflyttningseffekterna. Den anpassade modellen kommer förhoppningsvis även kunna testas och implementeras under 2022 på de andra två öppna drogscenerna inom stadsdelsområdet.

Gällande arbetet med särskilt utsatta och sårbara brottsoffer är det gemensamma arbetet med pilotprojekt IGOR och den arbetsgruppen begränsad till april 2022. Det finns dock såväl både indikationer som förhoppningar på att projektet kan komma att förlängas. Arbetet har påvisat positiva resultat och behovet av att förebygga, upptäcka, behandla och åtgärda våld kvarstår.

Ytterligare en arbetsgrupp kommer att initieras när det gäller (4) ”Otillåten påverkan”. Uppdraget ingår i överenskommelsen samt även för stadsdelsförvaltningen inom ramen för arbetet med stadens handlingsplan för förbättrad arbetsmiljö för socialsekreterare och biståndshandläggare. Under året har förvaltningen inom ramen för det senare samt genom den granskning som stadens revisorer genomfört på området fått ökad kunskap om behov av både utbildningsinsatser och i förtydligande i väsentlighets- och riskanalyser. Även utbildning i IA, stadens incidentrapporteringsystem och systematisk uppföljning av inrapporteringar behöver utvecklas.